

на те, що він має мати величезну кількість смислів, бо автор не може бути єдиним, хто володіє смислом тексту і принципом його прочитання і розуміння. Зі «смертю автора» кожний читач може піднятися до рівня автора, дістати законне право дописати тексту будь-які смисли, навіть такі, які й приблизно не передбачав автор. Саме тому інколи ми можемо відмітити, за словами В. Вейдле, хитре зшивання частинок, які розірвалися і цими зшитими, склеєними до купи частинками, автор намагається замінити «ірраціональну єдність і ірраціональну складність людського образу» [1, с. 22], цим самим надаючи цій образності свого смислу та право існування. Звідси, часто епатажність та шок постають одними з основних моментів сучасного мистецтва, бо, як відомо, нове світовідчуття несе з собою і нове мистецтво, де все з таким самим натхненням створюється і музика, і поезія, і живопис, хоча уже з зовсім іншими стандартами та вимогами, традиційний ідеал прекрасного змінили нові форми краси, а позиція творця і дистанція між ним і його мистецтвом все збільшується і збільшується, бо, врешті, гра з мистецтвом і в мистецтво звелась до того, що воно стало комерційною сферою. В результаті, мистецтво також постає однією зі сфер контролю, невіддільною від інших соціально-практичних сфер, але впливає уже через естетично-етичні виміри на становлення та формування свідомості нового типу, яка б відповідала загальним стандартам сучасного суспільства.

Література:

1. Вейдле В. Умирание искусства / В. Вейдле. – М.: Республика, 2001. – 447 с. – (Прошлое и настоящее).
2. Лиотар Ж.-Ф. Ответ на вопрос: что такое постмодерн? / Ж.-Ф. Лиотар ; [пер. с фр. А. В. Гараджа] // Лиотар Ж.-Ф. Постмодерн в изложении для детей: Письма: 1982-1985. – М.: Рос. гос. гуманит. ун.-т, 2008. – С. 11–32.
3. Фуко М. Что такое автор? / Фуко М.; [пер. с фр. С. Табачников] // Фуко М. Воля к истине. По ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет. – М.: Касталь, 1996. – С. 7–46.

Діденко Галина Михайлівна
Доцент. Київський національний лінгвістичний університет

ЛЮДИНА В ХХІ СТОРІЧЧІ

Проблема людини завжди була центральною проблемою філософського знання. Спроби осягнути сутність людини, специфічні ознаки її буття як діяльності і мови, можливості пізнання і межі свободи, сенс життя і

перспективи майбутнього представлені в багатьох філософських системах. Філософія – духовне віддзеркалення свого часу, тому і визначення сутності людини та її ролі в суспільстві було різним: людина як мірило всіх речей (Протагор), людина – тварина політична (Аристотель), людина – вінець божого творіння (Т.Аквінський), людина як всебічно і гармонійно розвинена особистість – естетичний ідеал, втілення найпрекраснішого на землі (Леонардо да Вінчі), людина – істота, здатна активною духовною діяльністю змінити світ на краще, втілюючи в життя гуманістичні ідеали (І.Кант), людина – особливий мікросвіт, причетний до Біблійних істин (Г.Сковорода).

Двадцяте сторіччя, ознаменоване глибокими потрясіннями суспільного життя – світовими війнами, революціями, голодомором, тероризмом, техногенними катастрофами, екологічною і культурною кризою, коли гуманістичні цінності були піддані серйозній перевірці і деякою мірою відкинуті, висунуло інші визначення сутності людини: людина – моральний нуль (С.Булгаков, С.Франк); людина – агресивна істота, в психіці якої переважає «Воно», несвідоме; людина – хворий звір, який не розуміє самоцінності життя (Ф.Достоевський); людина – антиприродна істота, яка засобами контрацепції губить майбутнє життя і вбиває собі подібних; людина – розчленована нікчемність з ірраціональним ставленням до життя (Д.Оруел); людина – божевільний діяч, що захлинається технічною могутністю і веде діалог із смертю (М.Гайдеггер), людина – бунтівна істота, життя якої абсурдно (А.Камю).

В другій половині ХХ сторіччя філософська антропологія зосередилась на питаннях, що ж відбувається з людиною, чим обернеться для долі планети і людства розпад внутрішнього світу людини, моральних орієнтирів і системи соціальних цінностей і як відновити цілісність духовного життя головного суб'єкта суспільства.

Аналіз сутнісних характеристик людини ХХІ сторіччя свідчить, дійсно, про деякі негативні зрушення в поведінці сучасної людини. Дуже багато людей не в змозі розділити істинні і фальшиві форми культури, втрачають інтерес до високого мистецтва, підміняючи його підробками масової культури. Люди втрачають довіру до прогресу, поширюється анти сцієнтизм, світосприйняття стає песимістичним. Розірвався зв'язок часів, світова історія розглядається як непов'язані між собою події, сенс яких і тенденції розвитку визначити неможливо. Життєвий успіх людини вимірюється сумою матеріальних благ і грошей, накопичених нею. Поширилось явище «цивілізованого безкультур'я», яке складає реальну загрозу для існування людства. Все більше людей – і чоловіків і жінок – свідомо обирають самотність. Викривлена поведінка, відсутність критичної самосвідомості супроводжуються і деформацією мови, незрозумілістю думки, часто брехнею і ненормативною лексикою.

Знайти шляхи подолання сучасної гуманітарної кризи здатна філософська антропологія, яка ставить в центр сучасної епохи людину як істоту одушевлену, розумну, діяльну, вільну і біосоціальну. Самій людині, використовуючи накопичений філософами-гуманістами досвід, доведеться подолати негативні тенденції сучасного людського буття, зробити необхідний вибір між пристосуванням до життя, невіглаством, дешевими підробками культури і істинною творчістю, активною духовною позицією, благородними життєвими настановами, які єдині здатні піднести існування сучасного мешканця Землі до вимог часу.

В добу глобалізації як провідної тенденції розвитку зацікавленість людства зміщується до проблеми формування нового міжнародного порядку, який повинен забезпечити стабільність і безпеку в цілісному взаємопов'язаному світі. А так як розвиток суспільства в майбутньому буде визначатися виживанням не найбагатшого чи найсильнішого, а наймудрішого, то природу і сутність людини треба розглядати як основну тему, яка вже виходить на перший план в глобалістиці (О.Тоффлер, О.Чумаков) і саме з нею будуть пов'язані основні ризики людства в ХХІ сторіччі.

Ризик в усі часи був одним із фундаментальних феноменів людського буття, ведучою стратегією життєдіяльності людини в суспільстві. ХХІ сторіччя з постіндустріальним, інформаційним суспільством, що глобалізується, призвело до появи нових підходів до розуміння людського ризику.

В сучасній філософії ризик починає усвідомлюватися як загроза цивілізаційним основам людського буття. Ризик має антропогенну і антиномічну природу. З одного боку, ризик обумовлений стремлінням людини до свободи, спробами подолати перешкоди, що заважають вільно і самостійно жити. В даному випадку ризик можна розглядати як цінність, що відкриває шлях до нового, руйнуючи старе. З іншого боку, людині властиве бажання стабільності, спокою, збереження звичного порядку речей – звідси наміри зменшити ризики.

Сутність людини така, що його існування не може бути безпроблемним і без кризовим. У глобального суспільства і проблеми і ризики глобальні, так що вирішити їх швидко і безболісно нереально. В умовах зіткнення цінностей, традицій, світоглядів значне місце повинна зайняти справедливість як сукупність принципів і норм поведінки, належних і обов'язкових з точки зору досягнутого рівня розвитку цивілізації. Ідея справедливості як способу подолання кризових, конфліктних ситуацій розвивається випереджальними темпами. Д.Роулз визначає основну ідею справедливості як чесну можливість кожної людини на недоторканість, від якої вона не може відмовитися навіть заради інтересів всього суспільства. Кожна людина мусить мати рівні права і певну систему однакових основних свобод, однаково можливих для всіх.

Держава повинна застосовувати меч справедливості як спосіб забезпечити право людей на свободу вибору і свободу дії.

Суспільство, в якому люди бояться, що їх свобода ущемлена, що вони не зможуть реалізувати свободу вибору,- це суспільство ризику. Численні антиурядові виступи в різних країнах світу – це не політичні революції, а туга за справедливістю.

В роботах І.Лукашука, В. Нерсисянц справедливість розглядається як модус права нарівні з модусом свободи. Принцип справедливості проголошується найважливішим принципом міжнародного права і роботи міжнародних організацій, наріжним каменем політики і моралі, практична значущість якого значно зростає для подолання кризових явищ ХХІ століття.

Філософія як знання про належне може слугувати надійним орієнтиром в реалізації принципу справедливості, в розбудові суспільства ХХІ сторіччя як суспільства соціальної мудрості.

***Плаксина Оксана Ивановна**
Кандидат философских наук,
доцент кафедры философии и политологии
Государственного ВУЗ «Приднепровская государственная академия
строительства и архитектуры»*

ВЫЗОВЫ УСТОЙЧИВОМУ РАЗВИТИЮ СОЦИУМА В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

Человеческое сообщество ныне переживает постиндустриальный или информационный этап своего развития. Ему присущи такие черты: доминирование информации как ресурса по сравнению с другими (техническими, сырьевыми, людскими); введение телекоммуникационных и компьютерных технологий в производство и в повседневную жизнь; внедрение электронных форм коммуникации (интернет, социальные сети, дистанционное образование, электронные игры, кино и библиотеки); создание электронно-цифровой культуры и вовлечение в нее больших масс людей и др. Названные феномены сопряжены как с новыми возможностями для людей, так и с рисками, вызовами устойчивому развитию социума, выявлению которых и посвящен наш анализ.

Так, экспоненциальное увеличение количества информации (например, путем растиражирования материалов самим автором) оборачивается ее переизбытком и накоплением информационного «мусора», ибо отказ от идеи качества в интернет-среде выхолащивает содержание текстов (Дж. Ланир). У